

Kader İlim Nev'indendir

"Kader ilim nevindendir. İlim ise malûma tâbidir." Erzurum ile Hasankale arasındaki mesafe kırk kilometredir. Bunun bilinmesi ilimdir. Malûm ise Erzurum-Hasankale yolunun kırk kilometre oluşudur. İlim malûma tâbi olduğundan bizim bu yolu kırk kilometre olarak bilmemiz, hakikatta bu mesafenin kırk kilometre olduğundan dolayıdır. Yoksa "*malûm ilme tâbi olsaydı*" mezkûr mesafeyi beş kilometre bildiğimiz takdirde, orası beş kilometre olurdu. O takdirde çok kısa zamanda Erzurum'dan Hasankale'ye gitmek mümkün olurdu. Veya cehlimizden dolayı Erzurum-Hasankale mesafesinin yüz kilometre olduğunu zannederdik. Böyle bildiğimiz için ikibuçuk kat daha fazla yol katetmekle ancak Hasankale'ye varabilirdik.

Bir arkadaşımızın ismi Ahmed ise, bizim bunu bilmemiz ilimdir. Malûm ise o şahsın isminin Ahmed oluşudur. Yani ilim malûma tâbidir. Malûm ilme tâbi olsaydı, biz o kimsenin ismini Abdullah bilsek, ismi Abdullah, Selâhaddin bilsek ismi Selâhaddin olurdu.

Aynı şekilde, bir kimsenin cebinde yüz lirası varsa, bu şahsın kendi cebinde yüz lira olduğunu bilmesi ilimdir. Bu ilim malûma tâbidir. Malûm ilme tâbi olsaydı, mezkûr şahıs cebinde onbin lira olduğunu bilir ve cebinde de onbin lirası olurdu. Misâller çoğaltılabilir.

Cenâb-ı Hakk'ın bizim bütün tarihçe-i hayatımızı bilmesi ilimdir. Bu ilim malûma tâbidir. Malûm olan bizim hayatımız müddetince işlediğimiz iyi veya kötü amellerdir. O **Âlim-i Külli Şey**'in bunları ezelde bilmesi cihetiyle -hâşâ-; "*Allah (C.C.) benim nasıl hareket edeceğimi bildiği için, ben mecburen böyle hareket ettim.*" diyemeyiz. Çünkü, ilim bizi bir iş yapmaya veya yapmamaya zorlamıyor. Kudret de zorlamıyor. Biz iyi veya kötü bir amili işlemeye kendi irademizle karar vererek, Allah'ın (C.C.) verdiği kuvvetle o işi işliyoruz. Bu hareketimizi Cenâb-ı Hakk'ın daha evvelden bilmesi ise kader oluyor. Bu mes'eleyi şöyle bir misâlle fehme yaklaştırmaya çalışalım:

Velî bir hâkim düşününüz. Bu zat kerametiyle, adliye önünden geçen bir adamın hırsızlık etmeye gittiğini keşfederek o şahsın cezasını takdir etse ve kayda geçse, biraz sonra hâkimin velâyetiyle keşfettiği aynı suçu işleyerek mahkemeye getirilen bu adama, hâkim, suçuna terettüb eden cezasını tebliğ edip, bu cezadan bir miktarını da affettiğini bildirirse, elbette ki mezkûr hırsız hâkime teşekkür edecektir.

Suçlu mahkemeden çıkarken hâkim kendisine şöyle hitap etse: "*Ben senin bu suçu işleyeceğini evvelden biliyordum ve sen o suçu işlemeyen cezanı da takdir etmiştim.*" Bu takdirde suçlu, hâkime diyebilir mi ki: "*O hâlde benim ne kabahatim var? Siz benim bu suçu işleyeceğimi bildiğiniz için ben suç işledim. Dolayısıyla*

beraet etmem gerekir.”

Bu haddini bilmez hırsızın gülünç hâline düşmemek istiyorsak, cüz’i ihtiyarımızla işlediğimiz kötü amellerde kadere yapışmayalım.

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) İstanbul’un fethedileceğini de âhir zaman hâdisatını da bilmiş ve ümmetine haber vermiştir. Bu ilim, malûma tâbidir.

Onun içindir ki, İstanbul’u Fatih Sultan Mehmed’in fethettiğinden bahsediyor ve âhîrzaman fitnesine kapılanlardan nefret ediyoruz. Malûm ilme tâbi olsaydı, İstanbul’un, Peygamber Efendimizin (S.A.V.) sözünden dolayı fethedilmiş olduğundan ve âhîrzaman hâdiselerine -hâşâ- O’nun sebebiyet verdiğinden bahsetmemiz lâzım gelirdi.

Allahü Azîmüştân cehilden de zamandan da münezzehtir. Dolayısıyla, istikbâlde insanların başına gelecek hâdiseleri, elbette bilecektir. Bu bilme keyfiyetiyle biz kendimizi mes’uliyetten kurtaramayız.

Bunun aksini düşünenlerin iddiaları neticede şu noktaya varmaktadır: Cenâb-ı Hak, bizim başımıza gelecek hâdiseleri -hâşâ- bilmeyecek ki o zaman biz mesul olalım. Yani o **Âlim-i Mutlak**, bizim herhangi bir fiili işlememizden sonra o mesleye vâkîf olacak ve ona göre mükâfat veya ceza takdir edecektir.

Böyle düşünen kimseleri, bu yanlış düşünceye sevkeden, husus, mahlûk ilmiyle, mahlûkatı yoktan vareden Hâlik-ı Zülcelâl’in ilmini iltibas etmeleridir. Bu iltibas sebebiyle bu kimseler, sonradan kazanılan ilmin ancak mahlûk ilmi olabileceği hakikatını göremiyor ve Ehl-i sünnet itikadına zıt beyanlarda bulunuyorlar.